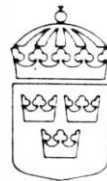

Motion till riksdagen

1988/89:A455

av Karl-Gösta Biörsmark och Lola Björkquist
(båda fp)
Regionalpolitiska insatser i Östergötland m.m.

Mot.
1988/89
A455-458

Hela Östergötland skall leva

Även om omvärlden i mångt och mycket bestämmer villkoren för vår framtid måste regional balans vara ett av de viktigaste målen i den ekonomiska politiken. Undersysselsättning och arbetslöshet är ett slöseri med mänskliga resurser. Utan meningsfullt arbete finns inga realistiska möjligheter att leva på den ort man önskar. Avgörande är därför hur arbetsplatserna lokaliseras.

De flesta människor vill helst av allt ha sin utkomst på eller i omedelbar närhet av bostadsorten. Förutsättningarna för produktion måste därför förbättras i områden där undersysselsättningen och utpendlingen är särskilt stor. Resultatet av långvarig pendling kan bli att människor – ofta mot sin vilja – flyttar närmare sin arbetsplats. Problemet gäller särskilt den unga, särskilt lätttröliga arbetskraften, som ibland tvingas acceptera klart undermåliga bostadsförhållanden alternativt långa och tidskrävande resor till och från arbetsplatsen.

De åtgärder som sätts in av länsstyrelsen, utvecklingsfonden och kommunerna i länet skall syfta till att aktivt stödja nyetablering, utveckla befintliga verksamheter och aktivt medverka till minskad arbetslöshet. Det är viktigt att utgå från de resurser som finns i de olika kommunerna. Kunskap om var dessa resurser bäst kan tas till vara och utvecklas finns på det lokala planet. Det är därför angeläget att regionalpolitikens genomförande till stor del decentraliseras till länsnivå. De anslag som länsstyrelsen disponerar för regionalpolitiska insatser bör därför höjas.

På längre sikt motverkas flykten från de små kommunerna genom utbildningen bättre än nu tydliggör regionens framtidsmöjligheter genom samverkan mellan naturresurser, kapital och arbetskraft. En länsanpassad utbildning kan och bör växa fram i samverkan mellan lokala skolor och skolöverstyrelsen genom att man inom det lokala skolväsendet strävar efter att det lokala utbildningsbehovet kan tillfredsställas lokalt eller regionalt. En lyckad satsning i det avseendet har varit den under några år pågående speditörsutbildningen vid Ljungstedtska skolan i Linköping. En verksamhet som borde flyttas från Stockholm till Linköping är den flygtekniska utbildningen och forskningen. Ambitionen bör i sin helhet vara att åstadkomma en insikt om möjligheterna att bidra till en ökad förädling/användning nära råvaran. Livsmedelsindustrin och träförädlingen har, liksom etanoltillverkningen, genom sin närhet till råvaran goda utvecklingsmöjligheter i Östergötland.

Levande landsbygd – levande skärgård

Var och en som bor eller vill bosätta sig och söka sig sin försörjning på landsbygden eller i skärgården skall ha rimliga möjligheter att förverkliga detta. I dag försvåras dock detta ofta genom att service av olika slag dras in. Det gäller exempelvis postgång, handel, brister i väghållning, nedläggning av skolor etc. Ofta krävs insatser i form av särskilda stödåtgärder för att motverka denna försämrade service. Unga människor måste få chansen att stanna kvar på landsbygden och i skärgården och där finna sin utkomst.

Länsstyrelsen i Östergötland har genom åren slutfört många projekt som har haft stor betydelse för samhällsplaneringen i syfte att motverka den inomregionala obalansen.

Statens särskilda anslag för regional utveckling (C4) är för Östergötlands del ett av de minsta i landet – 4,5 miljoner. Det är avsett som glesbygdsstöd, investeringsstöd och till projektverksamhet. Den 1 december 1988 var redan föregående års medel på detta anslag i princip slut.

Det finns inte något som tyder på att efterfrågetrycket kommer att minska under de återstående 7 månaderna av budgetåret. T.ex. riskerar det fortsatta samarbetet med hushållningssällskapet och LRF, för att få fram alternativ odling av jordbruksmark, att stoppas. Likaså måste länsstyrelsen hålla igen på projektet inom landsbygdkampanjen "Hela Sverige skall leva", avseende stimulanser för bildande av lokala bygdegrupper. Ytterligare ett projekt för stimulering av företagsetablering kommer att bromsas upp. Det gäller arbetet i Valdemarsvik-Kinda-grupperna, som måste se till att det kommer arbetstillfällen till dessa områden.

För att tvingas att försena eller helt stoppa angelägna projekt, utan få kontinuitet i utvecklingsarbetet, behöver länsstyrelsen ett äskat tillskott på anslaget (C4) på 1 miljon.

Den östgötska skärgården är unik. Platser som Arkö, S:t Anna, Harstena, Gryt och Häradsöskär är kända långt utanför Sveriges gränser för sin skönhet och originalitet. Vi har alla ett ansvar för att förvaltningen av denna vackra arkipelag sker på ett sådant sätt att kommande generationer får i arv en levande, frisk skärgård. De ekonomiska och kulturella värden som här finns för skärgårdsbefolkningen och friluftslivet kan inte överskattas.

Förutsättningarna i skärgården skiljer sig från dem på fastlandet i vissa avseenden. Därför krävs särskilda stödformer för både näringsliv, affärer och transporter. Satsningar och stöd måste i första hand utgå från de resurser som finns tillgängliga i skärgården.

En satsning på förädling och distribution måste komma till stånd, liksom stöd och hjälp i olika former till de människor som i dag försöker leva på det traditionella fisket med trål och nät. Likaså krävs utbildningsmöjligheter för den som vill satsa på vattenbruk och andra näringar. Vattenbruket omfattar odling av fisk, kräftdjur, musslor och alger. Vattenbruket kan utvecklas till ett intressant komplement till sysselsättningen i skärgården.

En viktig faktor i skärgården är renhållningen. Den bör bedrivas på ett så effektivt och ekonomiskt sätt som möjligt. Även om kommunerna har huvudansvaret och det ekonomiska ansvaret delvis vilar på staten och länsmyndigheterna, kan själva verksamheten med fördel drivas i entreprenadform.

Skärgården skall hållas fri från miljöförstörande industri. Få kustrensor i landet är så känsliga för miljöförstöringar som Östergötlands skärgård med dess omtaliga växt- och djurliv.

All trafik med supertankers genom Östersjön måste avvisas. Ett haveri med olja eller annat miljöfarligt ämne skulle ge obotliga skador. Vi anser därför att oljeskyddet och saneringsberedskapen måste vara så god att vi i full utsträckning klarar olyckor av detta slag.

Kustbevakningen och sjöräddningen utgör viktiga delar av vårt skydd mot miljökatastrofer. Därför skall deras service bibehållas. Sambandscentraler i Gryt skall vara kvar i framtiden och postgången i skärgården upprätthållas.

Speciellt känsliga delar av skärgården i Östergötland måste skyddas mot exploatering som inverkar menligt på naturen och som försvårar möjligheten att i framtiden bevara en frisk skärgård. För att rädda flora och fauna bör naturskyddsområden inrättas på för skärgården känsliga områden. Ett särskilt åtgärdsprogram för att rädda sälstammen bör utarbetas.

Svenskt skogsbruk står i dag mycket starkt i förhållande till andra länders. Efter stora avverkningar kring sekelskiftet, med stora åderlätningar av skogskapitalet, har nu skogen, genom målmedveten skogsvård, byggts upp igen. I dag har vi mer skog än någonsin tidigare. Detta ger Sverige goda exportinkomster, t.o.m. det största exportnettot av alla näringsgrenar. Vi måste slå vakt om ett fortsatt effektivt och lönsamt skogsbruk.

Programmet för ett mera ståndortsanpassat (rätt träd på rätt plats) skogsbruk är bra och bör utvecklas i det praktiska arbetet. Vi anser att det skall lämnas stor plats till fauna och flora i det effektiva skogsbruket. I det långsiktiga skogsbruket har också varje art rätt till sin egen existens. Skogsbrukets hänsyn till naturvårdsintressena har sin givna plats. Den mekaniserade delen av skogsbruket bör alltid finnas i fokus. Skogsmaskiner för mark- och vegetationsbearbetning måste vara så skonsamma som möjligt. Skogshanteringen måste vara särskilt skonsam i strövområden.

Vi anser att den dominerande privata äganderätten skall bestå och om möjligt stärkas. Sambandet mellans själva ägandet och brukandet har minskat. Detta kan bidra till att stor delar av landsbygden utarmas. Det är angeläget att finna åtgärder som kan förhindra en sådan utveckling.

Kombinationen jord- och skogsbruk är ur sysselsättningssynpunkt fördelaktigt och kan med fördel spridas. Andelen jord- och skogsbruksfastigheter med många delägare synes öka. Risken för att alltför passivt flerägande motiverar åtgärder som motverkar denna utveckling.

Skogen är den plats som många finner lämpligast för rekreation och avkoppling. I närområdena till de stora tätorterna bör naturvårdsinriktade skogsbruksplaner upprättas. På så sätt kan större hänsyn tas till människors behov av rekreation i närbelägna strövområden. Samtidigt tillgodoses angelägna naturvårdsintressen.

Miljöskydd och naturvård

En god miljö är en förutsättning fören hög livskvalitet. Utan rent vatten, ren luft, giftfria livsmedel och goda boende- och arbetsförhållanden kan inte vårt samhälle utvecklas och skapa friska och harmoniska människor. Vi är alla en

del av miljön. Vi påverkar den och påverkas av den.

Vi har alla ett ansvar för den miljö vi skapar och den natur vi använder. Vi vet att den kommer att ärvas av våra barn, barnbarn och deras efterkommande. Störningar och ingrepp i naturen får ofta långsiktiga och svåröverskådliga konsekvenser. Naturen är ett lån av kommande generationer. Vårt ansvar för att inte orsaka oreparabla skador är därför stort.

Under årtionden har vi, okunniga om de yttersta konsekvenserna, använt produkter som visat sig skapa problem. Det sura regnet påverkar skog och mark. Kemikalier används som effektiva hjälpredor i lantbruk, skogsbruk, i trädgårdar och parker, vid uppfödning av grisar, kor och kycklingar, ja även vid fiskodling. Nu kan dessa kemiska ämnen spåras i hela vår miljö, i mängder av koncentrationer som är oroande.

Vårt moderna samhälle skapar en växande mängd avfallsprodukter, som är mycket svåra att bli av med. Lagring av radioaktivt avfall i tiotusentals år visar att detta är ett gigantiskt problem inte bara för oss, utan även för kommande generationer. Vi skapar berg av sopor av allehanda slag och vi väljer att lösa detta "kvittningsblivnings"-problem med tekniska lösningar, som i sig skapar nya problem. På sikt måste vi återvända mer och minska det som slutligen blir avfall till ett minimum. Produktionsprocesserna måste förändras, så att inga miljöfarliga restprodukter skapas. Varor måste tillverkas och utformas med hänsyn till möjligheterna att återanvända. De långsiktiga effekterna av i dag fattade beslut måste väga tyngre än kortsiktiga fördelar.

Ett obligatoriskt system med beskrivningar av effekter av olika åtgärder t.ex. vägbyggnader, ledningsdragningar, industrietableringar, tekniska processer m.m., måste därför införas i hela Östergötland. Det skall kompletteras med ett system med miljöavgifter, som exempelvis skulle medföra att svavelutsläppen över länet skulle minska. Länsstyrelsens miljöårdsenhet skall förstärkas i avsikt att effektivisera kontrollen av utsläpp i luft och vatten från industrier, värmeverk, reningsverk och andra anläggningar. Kontrollen bör ske oftare än nu och med instrument som ger större noggrannhet.

Sopberget måste bli mindre genom att allt mer tas till vara och återanvänds. Sortering vid källan, i hushållen och industrierna, måste göras till ett obligatorium. Fortsatta ansträngningar att skapa internationella överenskommelser till gagn för Östesjön och lufthavet skall fullföljas. Vårt jord- och skogsbruk skall hjälpas att komma ur det kemiskt-tekniska beroende och anpassas till de gränser som naturen själv ställer upp. En åtgärd för att tillfälligt komma till rätta med försurningens effekter är att kalka sjöar och vattendrag.

Vägar

Av miljöskäl – främst för att minska avgaserna och reducera bullernivån i tätorter – bör förbifarter anläggas vid Söderköping och Norrköping. När det gäller förbifarten vid Norrköping är projektet tillstyrkt av länsstyrelsen. Vi anser att planerna skall realiseras enligt uppgjord tidsplan. Det är viktigt att de mest olycksdrabbade vägavsnitten på E4:an och övriga länsvägar förbättras.

En tvärförbindelse av god standard måste komma till stånd mellan kommunerna Kinda-Åtvidaberg-Valdemarsvik. Riksväg 50 mellan Örebro och Norrköping behöver – inte minst med hänsyn till den tunga trafiken till och från Norrköpings hamn – snarast upprustas.

En levande landsbygd fordrar bra vägar med god standard. Även skärgården och dess möjligheter att överleva är beroende av en upprustning av länsvägnätet. Östergötland är ett län med stor andel grusvägar. Ofta är vägarna som leder ut i skärgården av dålig standard. Ett exempel på detta är Vikbolandet. En offensiv satsning för att förbättra vägnätet är nödvändig för att nå målet "en levande landsbygd". Statsanslagen för Östergötlands vägnät måste öka.

Öppna landskap

Den förändring av jordförvärvslagen som skett måste tillämpas så att den öppnar möjligheterna att förvärva och bevara mindre brukningsenheter. Vi hävdar att enskilt ägda familj jordbruk skall vara den dominerande ägandeformen.

Det öppna landskapet skall så långt det är möjligt bevaras. Forskning och experiment som leder till att nya produkter kan framställas med jordbrukets råvaror, liksom arbetet med att vidga användningsområdet för redan kända produkter (t.ex. etanol), skall uppmuntras och stödjas. En fullskaleanläggning för framställning av etanol bör med hänsyn till den goda råvarutillgången kunna inrättas i länet.

Vi stödjer alla åtgärder som gör det möjligt att minska kemikalieanvändningen i jordbruket. Jordbrukarnas strävan att ställa om sin verksamhet till en mindre intensiv drift, liksom försök med mera naturenliga odlingsmetoder, skall uppmuntras.

Alla möjligheter att utvidga jordbrukarnas verksamhet bör tas till vara. Exempel på kompletterande verksamheter kan vara vattenbruk, trädgårds- och köksväxtodling, get- och fårskötsel, biodling, linodling, hemslojd och ullberedning.

Det torde vara en fördel om jord- och skogsbruksutbildningen integreras i större utsträckning än vad som nu är fallet. Hushållningssällskapets auktorisation vid utsädeskontroll skall bibehållas. Vi anser att rådgivningsverksamheten till företagare inom de areella näringarna i ökande utsträckning bör övertas av hushållningssällskapets experter.

Utbildning

Det är nödvändigt att minska byråkratin i skolan, att skära ned alla frihetsinskränkande centrala direktiv och detaljnormer. Skolan måste själv få chans att finna vägar och metoder att nå de mål som samhället angivit. I kommunerna bör det omedelbart startas försöksverksamhet med eget budget- och lokalansvar för olika skolenheter. Det kommer sannolikt att ge väsentliga sparmöjligheter. Vi vill ge skolan ett väsentligt ökat ansvar och frihet att disponera och omfördela resurser, t.ex. genom att låta skolan lägga ut städning och måltidsverksamhet på entreprenad. Ett skolråd, bestående av rektor, lärare, elever och föräldrar bör få beslutanderätt över delar av den

skolorganisation, vilken i dag tillkommer rektor att besluta över.

Vid förändring av antalet skolenheter på grund av t.ex. minskat elevantal är det viktigt att se till att de mindre och ofta välfungerande skolorna i glesbygden får vara kvar. B-form kan då vara ett alternativ.

Östergötland saknar en utbyggd gymnasieskola i sydöstra länsdelen. En sådan är nödvändig för ungdomen och skulle också ge ett värdefullt tillskott av arbetsplatser i bygden.

Mot. 1988/89
A455

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av den anslagsdel länsstyrelsen disponerar för regionalpolitiska insatser.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omfördelning inom C4-anslaget så att ytterligare 1 milj. kr. tillfaller Östergötland.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etanoltillverknig i Östergötland,¹]

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödåtgärder för service av olika slag.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sambandscentralen i Gryt,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postgången i skärgården,³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärdsprogram för att rädda sälstammen,⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ståndsortsanpassat skogsbruk,⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbifart vid Söderköping,³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tvärförbindelse mellan Kinda-Åtvidaberg-Valdemarsvik.³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riksväg 50 mellan Örebro och Norrköping,³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upprustning av länsvägnätet.³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyttning av den flygtekniska utbildningen,⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om supertankers i Östersjön,³]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om eget budget- och lokalansvar för olika skolenheter,⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolråd.⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolor i glesbygd,⁵]

Mot. 1988/89

A455

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggd gymnasieskola i sydöstra länsdelen⁵].

Stockholm den 23 januari 1989

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Lola Björkquist (fp)

¹ 1988/89:N454

² 1988/89:Fö722

³ 1988/89:T238

⁴ 1988/89:Jo862

⁵ 1988/89:Uh298